

Skirvedalen (utv)

**

Referanse:

Gammelmo Ø., Reiso S. 2017. Naturverdier for lokalitet Skirvedalen (utv), registrert i forbindelse med prosjekt Frivilligvern 2016. NaRIN faktaark. BioFokus. (Weblink: <http://borchbio.no/narin/?nid=5961>)

Referansedata

Fylke: Telemark
Kommune: Tinn
H.o.h.: 760-950moh
Areal: 5823 daa

Prosjektilhørighet: Frivilligvern 2016
Inventør: OGA, SRE
Vegetasjonssone: nordboreal 70% mellomboreal 30%
Vegetasjonseksjon: O1-Svakt oseanisk

Sammendrag

Lokaliteten Skirvedalen (utv) har blitt kartlagt av BioFokus på oppdrag fra Miljødirektoratet med den hensikt å gi en naturfaglig vurdering av området for vern. Området ligger i Tinn kommune i Telemark, like sør for eksisterende Skirvedalen naturreservat. Området som er kartlagt i forbindelse med utvidelse av det eksisterende naturreservatet ligger sør for dagens naturreservat og strekker seg fra dets sørgrense til Mjeltemyr på vestsiden av Saurelijuva. Vestover strekker området seg opp mot Maristulfjellet. Topografien er mild med større myrflater- og skogstrekninger, samt et større vann, Långevatn, og flere mindre tjern, Søndre Grovåskardtjønn, Matfisk, Fiskeløyse og Svarttjønn. Vestsiden av området består av en brattere skrent opp mot Maristulfjellet og Storlinuten. I øst, rett utenfor området, stuper området ned i Saurelijuva. Berggrunnen er overveiende fattig. Granittisk gneis, konglomerat og kvartsiitt/kvartsskifer dominerer. Ganger av amfibolitt og metagabbro skjærer gjennom deler av dalen. Vegetasjonen der dominert av fattige barskogstyper. Hovedsakelig blåbær- og røsslyng-blokkbærskog. KO1 skiller seg ut med stort innslag av frodig høgstaudegranskog.

Det meste av skogen er relativt høytliggende, lavproduktiv og dels glissen og er preget av lang tids bruk, både gjennom setring og tømmerhogst. Granskogen i lisdelen opp mot Maristulfjellet avviker ved å være mer kompakt og storvokst. Nederst i den produktive lia inngår også jevnt med død ved, mest som vindfall og ferske gadd mest av ferske til middlere nedbrytningsstadier. Godt nedbrutte læger inngår kun som enkelte rester. Dominerende aldersklasse er 80-120 år, svært få eldre trær (inntil ca 200 år) finnes. Furuskogen er jevnt over glissen og lavproduktiv, men forholdsvis gammel med god aldersspredning og det finnes enkelte spredte stagnerende eldre trær. Dødvedelementer av furu finnes i svært liten grad og helt uten kontinuitet. Flere skogsbilveger av god standard skjærer igjennom området fra sør og på begge sider av Långevatn. I tillegg forekommer en god del eldre og nyere hogstfleter innenfor det avgrensede området.

Området er ikke uttømmende undersøkt med tanke på artsmangfoldet. Det finnes et middels antall gammelskogsarter som er svake til middels gode signalarter. I tillegg finnes noen rødlistede arter, alle i kategori NT.

Skirvedalen utvidelse utgjør en topografisk naturlig utvidelse av det eksisterende Skirvedalen naturreservatet mot sør. Området styrker det eksisterende verneområdet ved å øke arealet eldre barskog av samme type som inne i reservatet. Av størst verneverdi i utvidelsesarealet er innslaget av frodig høyproduktiv høgstaudegranskog innenfor KO1. Her inngår storvokst granskog som begynner å produsere en del død ved. Barskogen forøvrig virker noe mer påvirket enn videre nord i reservatet, både historisk og ved enkelte nyere hogstflater og er av nokså begrenset verdi isolert sett, men domineres av eldre skog som på sikt vil kunne styrke gammelskogsverdiene i Skirvedalen som helhet. Totalt sett vurderes derfor utvidelsen av Skirvedalen NR til noe under tvil opp på regional verdi **, der innslaget av høyproduktiv granskog er spesielt vektlagt og trekker verdien opp.

Av rødlistede naturtyper inngår høgstaudegranskog (NT) på begrensede areal.

Høgstaudegraskogen innen KO1 bidrar til enkelte mangler i skogvernet (Framstad et al. 2002, 2003, 2010). Av generelle mangler bidrar arealet først og fremst på rike skogtyper (høgstaudegranskog). Av skogtyper inngår høgstaudegranskog. Det kan også påpekes at utvidelsen sammen med Skirvedalen NR utgjør et storområde på over 20 000 daa.

Feltarbeid

Området er undersøkt av Øivind Gammelmo og Sigve Reiso (begge BioFokus) i august 2016. Tilbudsarealet anses godt nok undersøkt for å kunne presentere en nær optimal avgrensing av verneverdig areal innenfor arbeidsgrensene, og for å kunne foreta en rimelig sikker verdivurdering av området i henhold til gjeldene metodikk.

Tidspunkt og værrets betydning

Været og tidspunktet for feltarbeid var tilfredsstillende med hensyn til kartlegging av alle ettersøkte organismegrupper (karplanter, moser, lav, jord- og sopp).

Utvelgelse og undersøkelsesområde

Området er tilbudt gjennom ordningen med frivillig vern, i regi av Miljødirektoratet, Fylkesmannen i Telemark, og grunneier.

Tidligere undersøkelser

Området er tidligere kartlagt i forbindelse med kartlegging av biologisk mangfold i deler av Hovin i Tinn kommune (Heggland, Reiso & Hofton 2004). I tillegg har interessante funn av arter blitt hentet fra Artskart.

Beliggenhet

Skirvedalen strekker seg fra Tinnsjøen nordover mot Skirveggen. Eksisterende naturreservat er lokalisert ca. 7 – 8 km øst for Tinn Austbygd i den veiløse strekningen av dalføret. Reservatet ligger i Tinn og Rollag kommuner. Reservatet favner hele dalføret, fra høyfjell i øst til høyfjell i vest. I sør begynner reservatet der skogsveien i forlengelsen av vei mot Spjelset (fra RV 37), slutter. Fra nord er reservatet tilgjengelig via grusvei fra Skirva fjellstue (omtrent ved fjellkirka). Veien slutter ved Ragnhildstaulen, der nydyrkingen markerer slutten på nyere tids menneskelig påvirkning av dalføret. Området som er kartlagt i forbindelse med utvidelse av det eksisterende naturreservatet ligger sør for dagens naturreservat og strekker seg fra dets sørgrense til Mjeltemyr på vestsiden av Saurelijuva. Vestover strekker området seg opp mot Maristulfjellet.

Naturgrunnlag

Topografi

Topografien langs dalbunnen er nokså flat, med større myrflater- og i veksel med lave skogkledde rygger, samt et større vann, Långevatn, og flere mindre tjern, Søndre Grovåskardtjønn, Matfisk, Fiskeløyse og Svarttjønn. Vestsiden av området består av en brattere skrent opp mot Maristulfjellet og Storlinuten. I øst, faller området ned mot Skirvas bekkekløft.

Geologi

Berggrunnen er overveiende fattig. Granittisk gneis, konglomerat og kvartsitt/kvartsskifer dominerer. Ganger av amfibolitt og metagabbro skjærer gjennom deler av dalen.

Vegetasjon og treslagsfordeling

Blåbærgranskog er vanligste vegetasjonstype i området som helhet. På grunne rygger langs dalbunnen inngår også lyngskog med større innslag av furu, samt større areal med fattig myr. Langs enkelte søkk også striper med fattig gransumpskog, best utviklet i KO2. Rikere vegetasjon inngår først og fremst som småbregne- og høgstaudekog i liene under Maristulfjellet innen KO1, men også lokalt langs fuktdrag og rundt setervoller i området.

Skogstruktur og påvirkning

Det meste av skogen er relativt høytliggende, lavproduktiv og dels glissen og er preget av lang tids bruk, både gjennom setring og tømmerhogst. Granskogen i lisen opp mot Maristulfjellet avviker ved å være mer kompakt og storvokst. Nederst i den produktive lia inngår også jevnt med død ved, mest som vindfall og ferske gadd mest av ferske til midlere nedbrytningsstadier. Godt nedbrutte læger inngår kun som enkelte rester. Dominerende aldersklasse er 80-120 år, svært få eldre trær (inntil ca 200 år) finnes. Den bjørkeblandete granskogen opp mot Maristulfjellet er ikke befart, men ut fra avstandsobservasjon lot den til å være ganske småvokst og glissen. Furuskogen er jevnt over glissen og lavproduktiv, men forholdsvis gammel med god aldersspredning og det finnes enkelte spredte stagnerende eldre trær. Dødvedelementer av furu finnes i svært liten grad og helt uten kontinuitet.

Kjerneområder

I det følgende listes informasjon om de avgrensede kjernelokalitetene i området Skirvedalen (utv). Nummereringen referer til inntegninger vist på kartet.

1 Fiskeløyse V

Naturtype: Gammel granskog - Gammel høyereliggende granskog
BMVERDI: B

Areal: 960daa

Innledning: Lokaliteten er kartlagt av Sigve Reiso og Øivind Gammelmo (begge BioFokus) i 2016 i forbindelse med ordningen "frivillig vern" på oppdrag for Miljødirektoratet og Fylkesmannen. Rødliskategorier følger DN-håndbok 13 men tilpasset nyere faktaark utarbeidet i 2014. Området er tidligere registrert som naturtype i forbindelse med kartlegging av biologisk mangfold i Hovin i Tinn (Heggland, Reiso & Hofton 2004). Ny beskrivelse og avgrensning erstatter gammel naturtypelokalitet BN00092659.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten omfatter ei østvendt, ganske bratt lise øst for Långevatn (ca 500 sør for Skirvedalen NR). Skirvedalen i Tinn kommune. Berggrunnen er overveiende fattig.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Mye stein og rasmark i øvre del. Rasmarksskogen er intermedialt rikt og uten finkornet, ustabil mineralmateriale. Granskogen er grovvokst og produktiv. Påvirkning er tydelig gjennom mangel på tydelig gamle trær og bare spredt forekomst av dødt trevirke. Flekkvis har skogen brutt sammen, og slike steder finnes ansamlinger av ferske læger. Det finnes få/ svært få middels og sterkt nedbrutte læger. En del liggende død ved av bjørk er resultatet av løvskog som har etablert seg i et tidligere mer åpent skogbilde (etter gjennomhogst). Rike drag med høgstaudevegetasjon og kilder finnes. I partier er karplantefloraen rik.

Bruk, tilstand og påvirkning: Det er relativt få spor etter tidligere tiders inngrep innenfor den avgrensede lokaliteten.

Artsmangfold: Noen funn av rødlista sopparter (svartsonekjuke og rynkeskinn) og enkelte andre signalarter.

Fremmede arter: Det ble ikke registrert fremmede arter i forbindelse med kartleggingen i 2016.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten bør sees i sammenheng med andre skoglokaliteter som er avgrenset i Skirvedalen.

Verdivurdering: Stort areal og forekomst av grovvokst, produktiv granskog tilsier at lokaliteten har verdi for bevaring av biologisk mangfold. P.g.a. nokså stort areal og produktivitet, verdisettes lokaliteten høyt, som regionalt viktig (verdi B).

Skjøtsel og hensyn: Verdien knyttet til gammel granskog bevares og utvikles best dersom området settes av til fri utvikling.

2 Longelii Ø

Naturtype: Bekkekløft og bergvegg - Bekkekløft
BMVERDI: C

Areal: 306daa

Innledning: Lokaliteten er kartlagt av Sigve Reiso (BioFokus) i 2016 i forbindelse med ordningen "frivillig vern" på oppdrag for Miljødirektoratet og Fylkesmannen. Rødlistekategorier følger 2015-utgaven for arter og 2011-utgaven for naturtyper. Metodikk for avgrensning og verdivurdering følger DN-håndbok 13 men tilpasset nyere faktaark utarbeidet i 2014. Området er tidligere registrert som naturtype i forbindelse med kartlegging av biologisk mangfold i Hovin i Tinn (Heggland, Reiso & Hofton 2004). Ny beskrivelse og avgrensning erstatter gammel naturtypelokalitet BN00092597.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten omfatter ei østvendt lisse mot Skirva i Skirvedalen i Tinn kommune. Lokaliteten ligger ca 800 meter øst for Långelie og utgjør ca 1 km av den østvendte lia mot Skirva. P.g.a. ungskogsflater som strekker seg inn fra sør, er lokaliteten avgrenset ned til Skirva bare i et belte på ca 500 meter. Dette er den østvendte delen av en stor bekkekløft. Berggrunnen er overveiende fattig.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: I nord finnes et område med sumpgranskog langs en sidebekk til Skirva. I sumpskogen finnes overveiende små tredimensjoner, men trærne er tydelig gamle. For øvrig dominerer en storvokst og temmelig produktiv granskogstype i lia mot elva. Det er en sonering med høgstaudekog nederst (mot elva), gradvis tørrere oppover og grunlendt mark med noe berg i dagen øverst. Skogen er flersjiktet, men partier er ensjiktet (gjelder særlig homogen småbregneskog). På de svakeste bonitetene er det innslag av temmelig gamle trær. På lokaliteten finnes et spredt, men sparsomt innslag av døde trær. Ingen sterkt nedbrutte, gamle læger ble observert.

Bruk, tilstand og påvirkning: Området grenser til ungskogsflater og hogstflater i sør og øst. I nord og vest grenser området til veger og ungskog.

Artsmangfold: Soppfloraen er karakteristisk for gamle granskoger (*Cystostereum murrarii*, *granrustkjuke*). Imidlertid ble ingen av de særlig kravfulle "gammelskogs-soppene" funnet. Det er rike forekomster av gubbeskjegg i området. På bergvegg ble andre signalarter blant lavfunnet (kort trolleskjegg (NT), skjellglye, randkvistlav, lungenever, skrubbenever, grynvrøge, kystårenever).

Fremmede arter: Det ble ikke registrert fremmede arter i forbindelse med kartleggingen i 2016.

Del av helhetlig landskap: Området bør sees i sammenheng med andre skoglokaliteter som er registrert i Skirvedalen.

Verdivurdering: Lokaliteten er et stabilt fuktig bekkekløftmiljø, med særlig verdi for bevaring av lavrike gammelskogsmiljøer. Bevaring av miljøet vil bety at gammelskogsstruktur vil utvikles på sikt, og at området dermed øker sin verdi for bevaring av arter knyttet til kontinuitetsmiljøer. Lokaliteten er typisk for de fuktige skogene i Hovin, og naturtypen vurderes som lokalt viktig. Dersom lokaliteten får utvikle seg uten menneskelige inngrep, vil den raskt oppnå høyere lokalitetsverdi.

Skjøtsel og hensyn: Verdien knyttet til et stabil og fuktig bekkekløftmiljø bevares og utvikles best dersom området settes av til fri utvikling - uten inngrep.

Artsmangfold

Det er påvist enkelte gammelskogsarter som er svake til middels gode signalarter. I tillegg finnes noen rødlistede gammelskogsarter, alle i kategori NT. Grunnet tidligere hard påvirkning og regnes ikke potensialet for flere krevende gammelskogsarter som særlig stort på kort sikt.

Det finnes stedvis gode forekomster av hengslav, inkludert gubbeskjegg. I tillegg forekommer sprikeskjegg mer sjeldent i området. Forøvrig finnes den del mer vanlige hengslav-arter. Randkvistlav, skrubbenever og lungenever forekommer spredt i lia opp mot Maristaulfjellet. I den samme lia er det registrert bølgekjuke, svartsoneskjuke, rosenkjuke og rynkeskinn på død ved av gran som alle er nær truet.

Tabell: Artsfunn i Skirvedalen (utv). Kolonnen Totalt antall av art summerer opp antall funn innenfor området. 0 betyr at artsfunnet ikke er tallfestet, men begreper som mye, en del, sparsomt, spredt o.l. er brukt. Det store tallet i kolonnen Funnet i kjerneområde henviser til hvilke kjerneområder arten er funnet. Det lille tallet angir hvor mange funn som er gjort i hvert kjerneområde. 0 betyr tekstlig kvantifisering. Små tall uten kjerneområdenummer angir funn utenfor kjerneområder.

Gruppe	Vitenskapelig navn	Norsk navn	Rødliste-status	Totalt antall av art	Funnet i kjerne-område (nr)
Fugler	<i>Picoides tridactylus</i>	tretåspett			
Lav	<i>Alectoria sarmentosa</i>	gubbeskjegg	NT		1 2
	<i>Bryoria nadvornikiana</i>	spriskeskjegg	NT		1
Sopper	<i>Fomitopsis rosea</i>	rosenkjuke	NT		1
	<i>Phellinus nigrolimitatus</i>	svartsoneskjuke	NT		1
	<i>Phlebia centrifuga</i>	rynkeskinn	NT		1
	<i>Spongiporus undosus</i>	bølgekjuke	NT		1

Avgrensning og arrondering

Verneverdig areal er avgrenset på en måte som ivaretar de skoglige naturverdiene på en god og helhetlig måte, og uten å inkludere alt for mye hogstflater og ungskog. Arronderingen er forholdsvis god ettersom avgrensningen omfatter en hel dalside/dalbunn. Mye tyder riktignok på at det fortsetter gammelskogs-kvaliteter videre sørvestover langs vest/sørsiden av Rivsfall. Østre deler av undersøkelsesområdet ned mot Saurelijuva er imidlertid ekskludert grunnet omfattende hogstinngrep. Området grenser således til hogstfelt og ungskog i øst.

Andre inngrep

Flere skogsbilveger av god standard skjærer igjennom området fra sør og på begge sider av Långevatn, samt flere hytter/setre langs denne. I tillegg forekommer enkelte eldre og nyere hogstflater innenfor det avgrensede området.

Vurdering og verdisetting

Skirvedalen utvidelse utgjør en topografisk naturlig utvidelse av det eksisterende Skirvedalen naturreservatet mot sør. Området styrker det eksisterende verneområdet ved å øke arealet eldre barskog av samme type som inne i reservatet. Av størst verneverdi i utvidelsesarealet er innslaget av frodig høyproduktiv høgstaudeskog innenfor KO1. Her inngår storvokst granskog som begynner å produsere en del død ved. Barskogen forøvrig virker noe mer påvirket enn videre nord i reservatet, både historisk og ved enkelte nyere hogstflater og er av nokså begrenset verdi isolert sett, men domineres av eldre skog som på sikt vil kunne styrke gammelskogsverdiene i Skirvedalen som helhet. Totalt sett vurderes derfor utvidelsen av Skirvedalen NR til noe under tvil opp på regional verdi **, der innslaget av høyproduktiv granskog er spesielt vektlagt og trekker verdien opp.

Av rødlistede naturtyper inngår høgstaudegranskog (NT) på begrensede areal.

Høgstaudeskogen innen KO1 bidrar til enkelte mangler i skogvernet (Framstad et al. 2002, 2003, 2010). Av generelle mangler bidrar arealet først og fremst på rike skogtyper (høgstaudeskog). Av skogtyper inngår høgstaudeskog. Det kan også påpekes at utvidelsen sammen med Skirvedalen NR utgjør et strområde på over 20 000 daa.

Tabell: Kriterier og verdisetting for kjerneområder og totalt for Skirvedalen (utv). Ingen stjerner (0) betyr at verdien for kriteriet er fraværende/ ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for for verdisetting i metodekapittelet.

Kjerneområde	Urørthet	Død ved mengde	Død ved kontin.	Gamle bartrær	Gamle løvtrær	Gamle edel-løvtrær	Tre-slagsfordeling	Topo-grafisk-variasjon	Vegetasjons-variasjon	Rikhet	Arter	Størrelse	Arrondering	Samlet verdi
1 Fiskeløysen V	**	**	**	**	*	—	*	**	*	*	**	—	—	**
2 Longelii Ø	**	*	*	**	*	—	*	*	*	*	**	—	—	*
Samlet vurdering	*	**	*	**	*	—	*	**	**	*	*	**	**	**

Referanser

Artskart 2017. Artsdatabanken & GBIF Norge, internett. <http://artskart.artsdatabanken.no/default.aspx>

Framstad, E., Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H. & Brandrud, T.E. 2003. Liste over prioriterte mangler ved skogvernet. – NINA Oppdragsmelding 769: 1-9.

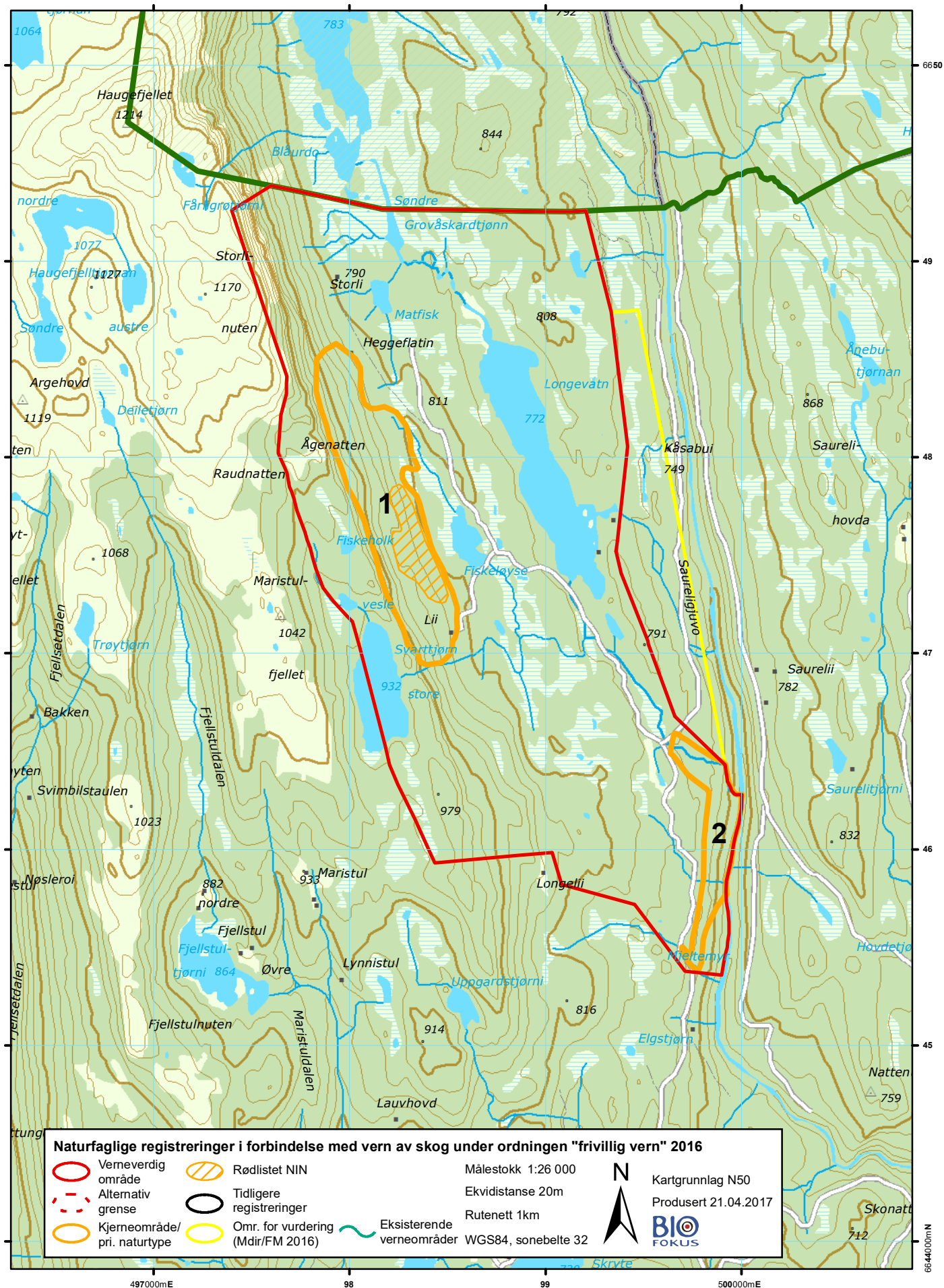
Framstad, E., Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H. og Brandrud, T.E., 2002. Evaluering av skogvernet i Norge. Fagrapport 54, NINA. 146 s.

Heggland, A., Reiso, S. & Hofton, T.H., 2004. Biologisk mangfold i deler av Hovin, Tinn kommune, Telemark. Siste Sjanse-rapport 2004-3. 28 p.

Naturbase 2016. Miljødirektoratet, internett. <http://kart.naturbase.no/>

Norges Geologiske Undersøkelse 2017. Berggrunnskart på nett, Norges Geologiske Undersøkelse. Tilgjengelig fra: <http://geo.ngu.no/kart/losmasse/>

Norges Geologiske Undersøkelse 2017. Kart over løsmasser. Tilgjengelig fra: http://geo.ngu.no/kart/berggrunn_mobil/

Bilder fra området Skirvedalen (utv)

De flattere partiene i bunnen av lia preges av røsslyng-blokkebærfuruskog med nakne knauser som stikker opp i landskapet. Foto: Øivind Gammelmo

Skirvedalen. Fra åpent part ved Heggeflatin. Foto: Øivind Gammelmo

Parti med høgstaudegranskog i kjerneområde 1. Foto: Øivind Gammelmo

Långevatn i forgrunnen og den gamle frodige granskogen kan sees under Maristaulfjellet. Foto: Øivind Gammelmo